

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 3

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

March 2025

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
March 2025

Tashkent 2025

“Academic Journal of Educational Research (AJER)” international scientific journal, issue 1, page 1-52. March, 2025

"Academic Journal of Educational Research (AJER)" magazine publishes in the form of scientific articles the results of scientific research conducted by professors and teachers of higher education institutions and independent researchers in our Republic and International. Also, scientific articles of the employees who are working in the international and other scientific institutes, production organizations and enterprises of our Republic and conducting scientific research will be included in the magazine.

All articles were posted to the journal's electronic scientific base at www.ajeruz.com

PSIXOLOGIYADA BOSHQARUV MUAMMOSI

Yo'ldashova Marjona Bahodir qizi
CHDPU Amaliy psixologiya 2-kurs talabasi
marjonayoldashova786@gmail.com

Anvarova Volidaxon Lazizbek qizi
CHDPU Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi
Volidaxonanvarova@gmail.com

Qarshibekova Jasmina Ro'ziqul qizi
CHDPU Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi
Qarshibekovajasmina@gmail.com

Аннотация: Проблема управления в психологии включает в себя анализ факторов, влияющих на индивидуальные и групповые ситуации людей, их мотивацию и процессы принятия решений. Психология управления исследует применение психологических теорий и методов для обеспечения эффективного управления в организациях и обществе. В этой области анализируются психологические стратегии, которые лидеры используют для принятия решений и построения эффективных отношений с рабочими группами, а также психологические методы мотивации, взаимного доверия и управления стрессом между лидерами и сотрудниками. Исследование проблемы управления раскрывает значение психологических факторов в системе управления, особенно в управлении человеческими ресурсами. Улучшить управление можно через психологические аспекты эффективного управления в организациях, отношение сотрудников к работе, психическое состояние рабочей среды и индивидуально-психологические особенности. Также показано, что проблемы, возникающие в управлении, можно эффективно решать с помощью психологической поддержки и обучения.

Ключевые слова: психология управления, организация, проблема, психология, мотивация, работник, система управления, психологические аспекты, личность, обучение, стратегия.

Abstract: The problem of management in psychology includes the analysis of the factors influencing people's individual and group situations, motivation and decision-making processes. Management psychology examines the application of psychological theories and methods to ensure effective management in organizations and society. This field analyzes the psychological strategies that leaders use to make decisions and build effective relationships with work groups, as well as psychological techniques for motivation, mutual trust, and stress management between leaders and employees. The study of the management problem reveals the importance of psychological factors in the management system, especially in the management of human resources. Management can be improved through the psychological aspects of effective management in organizations, the attitude of employees to work, the mental state of the working environment, and

individual psychological characteristics. Also, it is shown that problems arising in management can be effectively solved with the help of psychological support and training.

Key words: *management psychology, organization, problem, psychology, motivation, employee, management system, psychological aspects, individual, training, strategy.*

KIRISH.

Hurmatli prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning boshqaruv va uning samaradorligi haqidagi fikrlari zamonaviy boshqaruv tizimlarini yaratish va davlat boshqaruvini yaxshilashga qaratilgan. Shavkat Mirziyoyev ko‘plab nutqlarida va dasturlarida boshqaruvning samarali bo‘lishi uchun bir qator muhim tamoyillarni ta’kidlab o‘tganlar. “Biz davlat boshqaruvining samaradorligini oshirish, uning tizimini soddalashtirish, boshqaruv jarayonlarini o‘z vaqtida va sifatli amalga oshirish uchun keng qamrovli islohotlar zarur” deb ta’kidlagan prezidentimiz.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Psixologiyada ko‘proq boshqaruvchi shaxs faoliyatining psixologik asoslarini o‘rganadi va shu asosda bo‘ysunuvchilar ishlarini samarali tashkil etish, aniq va to‘g‘ri qarorlar qabul qilish uchun qanday psixologik holat va jarayonlarni o‘zida tarbiyalash lozimligi kabi qator muammolarni yechadi. Masalan, konkret hayotiy sharoitlarda agar boshliq majlis olib borsa har bir so‘zga chiquvchilarning fikrlari, ma’ruzlari va hokazolar orqali ularning psixologik holatlari aniqlanadi. Yangi ish dasturlari ishlab chiqariladi, qabul qilingan qarorlarga ko‘ra boshliqning va xodimlarning har biriga alohida ilmiy ko‘rsatmalar va maslahatlar beriladi.

Boshqaruv psixologiyasi boshliq faoliyatini analiz qilganda asosiy diqqatni boshqarish uning ehtiyoji yoki qobiliyatlariga mos yoki mos emasligi, qaysi individual xususiyatlariga ko‘ra u boshliq darajasiga ko‘tarildi, ishni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun u boshqaruvning qay usullaridan foydalanyapti, xodimlarga psixologik ta’sir uslublarini qo‘llayapti kabi qator masalalarga qaratadi.

Boshqaruv amalyotidan ma’lumki rahbarlik murakkab jarayon bo‘lib, u rahbardan nafaqat oliy ma’lumotga, balki yetarli kasbiy faoliyatga tayyorgalikka, boshqaruv yo‘nalishida bilim, ko‘nikma va kompetensiyaga, shuningdek, ma’lum tajribaga ham ega bo‘lishni taqozo etadi. Ta’lim muassasalarini boshqarish jarayonida rahbarlarning eng asosiy va muhim funksiyalaridan biri- bu mustaqil qaror chiqarish funksiyasi bo‘lib, ularning sifati ta’lim muassasasi salohiyatiga, o‘quv tarbiya jarayonlarining samaradorligiga, pedagoglar faoliyatiga o‘z ta’sirini ko‘rsatadi.

Boshqaruvda, insonlarning xulq-atvori va motivatsiyasi boshqaruvchilarning ish faoliyatiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Psixologik nazariyalar va metodlar rahbarlarga xodimlarning ehtiyojlarini tushunishga, ularning ichki motivatsiyasini kashf etishga, samarali jamoalarni yaratishga yordam beradi. Shuningdek, boshqaruv psixologiyasi

stressni boshqarish, qarorlar qabul qilish jarayonlarida ishtirok etuvchi psixologik o'rganish, kommunikatsiya va etika masalalarini o'rganish kabi mavzularni ham o'z ichiga oladi.

Boshqaruv muammosi ko'pincha insonlarning munosabatlari, xulq-atvori va ruhiy holatiga bog'liq bo'lgan murakkab jarayonlarni o'z ichiga oladi. Shu sababli, samarali boshqaruv uchun psixologik bilimlar va ko'nikmalar zarurdir.

TADQIQOT NATIJALARI

Boshqaruv psixologiya predmeti bu boshqaruv jarayonlarida insonlarning xatti-harakatlarini, psixologik holatlarini, motivatsiyalarini va qarorlar qabul qilish jarayonlarini o'rganishdan iboratdir. Boshqaruv psixologiyasining asosiy maqsadi boshqaruvni samarali amalga oshirish uchun psixologik bilimlarda foydalanish, rahbarlarning va jamoalarning psixologik holatini tahlil qilish, shuningdek, insonlarning xatti-harakatlarini boshqarish, motivatsiya qilish va ularni o'zgartirish usullarini ishlab chiqishdir.

Bu predmetlarning asosiy sohaları quyidagilarni o'z ichiga oladi

1.Motivatsiya: Xodimlarni ishga qiziqtirish va ularga maqsadga erishishda yordam berish. Bunda rahbarlarning xodimlar bilan muloqot qilishi, ularni rag'batlantirish va o'zlarining maqsadlariga erishishlari uchun sharoit yaratish juda zarur.

2.Kommunikatsiya: Samarali boshqaruv uchun rahbarlarning xodimlar bilan o'zarro aloqasi va muloqoti zarur. Yaxshi kommunikatsiya boshqaruvni yanada samarali qiladi.

3.Qaror qabul qilish: Psixologik faktorlar qarorlar qabul qilishda katta rol o'ynaydi. Rahbarlarning qanday qarorlar qabul qilishi va xodimlarni qanday jalb qilinishi o'rganish boshqaruv psixologiyasining muhim tarkibiy qismidir.

4.Rag'batlantirish va jazolash: Xodimlarni rag'batlantirish va samarali jazolash tizimlari tashkilotning ishlashida muhim omil bo'ladi.

5.Stressni boshqarish: Boshqaruv jarayonida stress va uning ta'siri ham muhim. Rahbarlarning stressni qanday boshqarishi va o'z jamoasiga qanday yordam berishi, umumiy ish muhitiga ta'sir ko'rsatadi.

Boshqaruv psixologiyasi shuningdek, rahbarlar va xodimlar o'rtasidagi munosabatlarni o'rganadi, chunki bu munosabatlar jamoadagi ruhiy holat va samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shu tarzda, psixologiyada boshqaruv muammosi predmeti, boshqaruv jarayonlari, insonlar o'rtasidagi munosabatlar, ularning psixologik xususiyatlari va samarali boshqaruvni ta'minlashga qaratilgan metodologiyalarni o'rganadi.

MUHOKAMA

Ijtimoiy psixologiyada boshqaruv sohasida batafsil o'rganilgan muammolardan biri turli boshqaruv uslublaridir. Bu sohada nemis olimlari G.Gibsh va M.Forverg, rus olimlari M.Y.Jukov, V.D.Parigin, L.N.Umanskiy, va boshqalarning ishlari ayniqsa

diqqatga sazovordir. Barcha ilmiy tadqiqotlarni umumlashtirgan holda ijtimoiy psixologiyada qabul qilingan uch asosiy boshqarish uslublariga xarakteristka berib chiqamiz. Bu uch uslub:

1. Avtoritar;
2. Demokratik;
3. Liberal ish uslublaridir;

Avtoritar uslub-avtoritar rahbar barcha ko'rsatmalarni ishchanlik ruhida, aniq-ravshan, keskin ohangda xodimlarga yetkazadi. Muloqot jarayonida ham xodimlarga nisbatan do'q-po'pisa, keskin ta'qiqlash kabi qat'iy ohanglardan foydalanadi. Uning asosiy maqsadlaridan biri nima yo'l bilan bo'lsa-da, o'z xukmini o'tkazish. Uning nutqi ham aniq va ravon doimo jiddiy tusda bo'ladi. Biror ish yuzasidan xodimlarni maqtash yoki ularga jazo berish, tanqid qilish sof subyektiv bo'lib, bu narsa boshliqning kayfiyatiga va o'sha shaxslarga nisbatan shaxsiy munosabatga bog'liq.

G. Gibsh va M. Forverglarning tahlil qilishlaricha, avtoritar lider bosh bo'lgan jamoada ishlarning samaradorligi ancha yuqori bo'lib, ishlab chiqarish ko'rsatkichlari ham yuqori bo'lar ekan. Lekin jamoadagi ruhiy-ma'naviy muhit og'ir, tang bo'lib, bu narsa odamlarning jamoadan, ishdan qoniqmasliklariga olib keladi. Bunday rahbarlar boshchilik qilgan mehnat jamoalarida ishlaydigan odamlar o'z kasblari, ish joylarini osonlikcha almashtirishlari mumkin.

Demokratik uslub-demokratik rahbar aksincha, bo'ysinuvchilarga mustaqillik erk berish tarafdori. Ishda topshiriqlar berganda ishchilarning shaxsiy qobiliyatlarini xisobga olgan haloda taqsimlaydi. Bunda u xodimlarning shaxsiy moyilliklarini ham xisobga oladi. Buyruq yoki topshiriqlar, odatda, taklif ma'nosida beriladi. Nutqi oddiy, doimo osoyishta, sokin, unda o'rtoqlarcha, do'stona munosabat sezilib turadi. Biror kishini maqtash, uning lavozimini oshirish yoki ishdagi kamchilikka ko'ra doimo jamoa a'zolarining fikri bilan kelishilgan holda amalga oshiriladi. Tanqid, ko'pincha taklif, istak shaklida qilingan ishlarning mazmuniga baho berish xolida aybdorga yetkiziladi. Har bir yangi ish jamoa maslahatisiz boshlanmaydi. Shuning uchun ham uning fazoviy-ijtimoiy holati jamoa ichida bo'ladi.

XULOSA

Har qanday boshqaruv usulini boshqaruvchi qo'llaganda eng avvalo psixologik bilimlarni bilishi juda zarur xisoblanadi. Negaki, boshqaruv jarayonida turli xil insonlar bilan shaxslararo munosabatlar jarayoni amalga oshiriladi.

Turli xil insonlarning turlicha fikri hamda mulohazalari boshqaruvchi tomonidan psixologik bilimlarni bilmasdan amalga oshirilishi bir muncha jiddiy ziddiyatlarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Demak, boshqaruv sohasida boshqaruvga oid bilimlardan tashqarida albatta psixologik bilimlar juda muhim sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. D.I.Mukumova, R.X.Fayzullayev “Boshqaruv psixologiyasi” o‘quv qo‘llanma. T.; 2023. B.-38.
2. O.E.Hayitov “Boshqaruv psixologiyasi” Darslik. T.; 2021. B.- 149,150.
3. P.I.Ivanov, M.E.Zufarova “Umumiy psixologiya” T.; 2008. B.-171.
4. Z.D.Hasanova “Boshqaruv psixologiyasi” ” Darslik. Buxoro. 2021. B.-181,182.
5. Toshpo‘latov.S (2022). “Davlat boshqaruvini rivojlantirishda rahbarlik qobiliyatlarining o‘rni”. O‘zbekiston Xalqaro Universiteti nashriyoti.
6. Raxmonov.B (2020). “Rahbarlik sifatlari va boshqaruv tizimi: nazariya va amaliyot”. Tashkent State University of Economics.
7. Shukurov.M (2018). “Boshqaruv va rahbarlik qobiliyatlari”. Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172